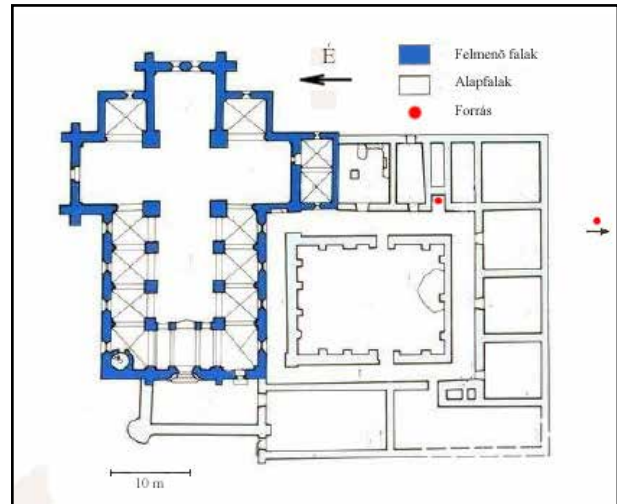

Kirándulás Bélapátfalvára

Krutsay Miklós dr.

Egerbe való kirándulásunk összeköthető Bélapátfalva XIII. századbeli *apátsági templomának* megtekintésével. A megyeszékhelytől mintegy 20 km-re fekvő kisváros központjából az enyhén emelkedő Apátság-utca vezet keletre, az 1,6 km-re, erdei tisztáson álló, szépen restaurált épülethez (a szintkülönbség kb. 60 m).

A „bélháromkúti” ciszterci apátságot 1232-ben alapították. Először a kolostor épült fel, majd a templom. Az utóbbi a román stílusú ciszterci templomok egyetlen, épségben meglévő, hazai példánya. Háromhajós, kereszthajós, bazilikális elrendezésű, szentélye és két mellékszentélye egyenes záródású, tornya nincsen. A XIV.–XV. században

1. kép A templom és a kolostor alaprajza.

2. kép. A templom homlokzata.

3. kép. A templom déli oldala.

4. kép. A templom belülről.

átépítették, gótikus keresztboltozattal és rózsablakkal látták el. A XVI. elején az apátság elnéptelenedett, majd romossá vált. A templomot 1732 és 1745 között – egy ott élő remete szorgalmazására – gróf Erdődy Gábor egri püspök támogatásával újjáépítették. A XX. században évtizedekre elhúzódóan restaurálták. Eredeti berendezéséből semmi sem maradt. A XVIII. századból származó berende-

5. kép. Az orgona.

6. kép. A Bélkő-hegy 1900-ban, Bélapátfalva felől [1].

7. kép. A Bélkő-hegy jelenlegi állapota.

8. kép. A Ság-hegy.

9. kép. A Haláp.

10. kép. A Hegyestű.

zési tárgyai a barokk padokon kívül a jobb oldali mellék-szentély kis rokokó oltára és a copf-stílusú szószék. 1775-ben készült, 8 változatú műemlékorgonája ma is működik.

Az emeletes kolostor nem épült újjá, belőle csak az 1964–1966-ban feltárt és felfalazott alapfalak állnak, ezekből azonban következtetni lehet a földszinti helyiségek rendeltetésére. A DK-i oldalon, az egykori kerengőből nyíló aknában, bővizű forrást találhatunk. (A romte-

rület déli oldalán lévő, eredeti, három forrást a vízmű a hálózatba bevonta és kerítéssel elzárta.)

A templom mögött emelkednek a cementgyártás miatt megcsonkított *Bélkő-hegy* vízszintes vágatokkal barázdált fehér mészkőszikláit. A középső és késő triász-korszakban, kb. 230 millió évvel ezelőtt, tengeri állatok mészvázának üledékéből képződött hegy magassága a község szintjétől számítva kb. 460 m (tengerszint feletti magassága 815 m). Az itt alapított mészkőbánya és a cementgyár 1909-től 2000-ig működött, ekkor az olcsóbb import miatt a gyártás gazdaságtalanná vált, és az üzem bezárt. Ezen idő alatt a hegy tetejéről és bélapátfalvai oldalából kb. 20 millió tonna (7 millió m³) követ fejtettek ki. Tömegének megfigyatozásánál is nagyobb az esztétikai kár, amely a hegy deformálódásával keletkezett. A bányát működtetők ugyanis a hegyet, a bazaltbányászatra használt, dunántúli Ság-hegyhez, Haláphoz és Hegyestűhöz hasonlóan, torzóként hagyták vissza. (Badacsonyt és Gulácsot is kikezdték.) Az 1939-ben megalakult, és azóta többször nevet változtatott Országos Természetvédelmi Tanács tájékoztatatlansága, közönye vagy tehetetlensége miatt csak 2008-ban nyilvánították természetvédelmi területté, néhány, itt honos, ritka növény- és állatfajra hivatkozva. A tanösvényt járónak az

a vizsgálatok jutott, hogy a megmaradt, szép kilátás mellett most már a hegy belsejét is tanulmányozhatják (!). Az alapvető kérdés az, hogy időleges gazdasági előnyök miatt, átmeneti munkalehetőséget teremtve, feláldozhatók-e a trianoni Magyarország gyér természeti értékei.

Irodalom

1. *Bárany L.*: A Bélkő. Turistaság és Alpinizmus. 1927. 17. 151-154.
2. *Bozóki L., Bíró L.*: Gondolatok Bélapátfalva apátsági templomáról. Műemlékvédelem. 2018. 62. 393-410.
3. *Cézár*: Kirándulásunk a Bükkbe. Turisták Lapja. 1900. 12. 141-154.

4. *Gergelyffy A.*: Bélapátfalva. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. Budapest, 1960.

5. *Szigeti K.*: Régi magyar orgonák. Eger. Zeneműkiadó. Budapest, 1980. pp. 46-47.

Köszönetnyilvánítás. A szerző köszönetét fejezi ki Puskás Katalin gyűjteménykezelőnek (Magyar Földrajzi Múzeum, Érd) a Bélkő-hegyre vonatkozó irodalom kiegészítéséért.

Köszönet illeti a bélapátfalvai Kulturális, Turisztikai és Média Nonprofit Kft munkatársait is, akik helyszíni mérésekkel segítettek, hogy a templom alaprajzán a hiányzó léptékvonalzót feltüntethessük.

A San Girolamo della Carità

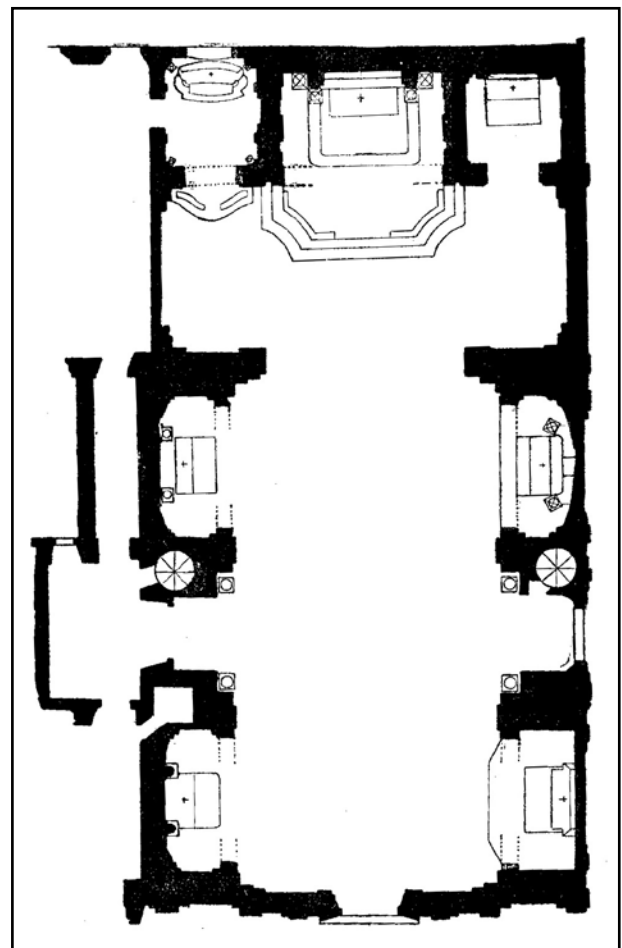
Krutsay Miklós dr.

Rómában, a Via di Monserrato és a Via di San Girolamo della Carità utca sarkán álló, igen régi Szt. Jeromos-templomot *Domenico Castelli* építette újjá 1654-ben. Barokk homlokzatát *Carlo Rainaldi* fejezte be (1660. 1. kép). (Ennek felső része csak álhomlokzat, mögötte az épület jóval alacsonyabb.) A templom melletti oratoriánus

1. kép. A templom homlokzata

kolostorban lakott a rómaiak népszerű szentje: Néri Szt. Fülöp. Egyhajós templom, két-két oldalkápolnával, álkereszthajóval és a szentély mellett további egy-egy kápolnával (2. kép). 9x19m méretű hajója kazettás famennyezetű. A jobb oldali első (Spada-) kápolnát *Virgilio Spada* herceg és *Francesco Borromini* tervezték (1660. 3. kép). Falait és oltárát sárga-barna márványintarzia borítja. (Hasonlít a Carszkoje Szelóban álló Katalin-palota híres Borostyánszobájához.) A falra függesztve ovális, fehér márvány medaillonok, a Spada-család tagjainak domborművű arcképével. Kétoldalt egy-egy síremlék, az elhunytat fekvő ábrázoló márványszoborral. A kápolna előtt, – korlát helyett – csíkos jászpából való drapéria, amelyet két, térdelő, fehér márványangyal tart (*A. Giorgetti*). A kápolnába – amely inkább díszes lakószobára emlékeztet – az angyalok fából való szárnyait félrehajtva lehet belépni. A jobb oldali második (Speziali-) kápolna oltárán lévő feszület állítólag beszélt Néri Szt. Fülöphöz. A főoltáron *Domenichino (Domenico Zampieri)* „Szt. Jeromos utolsó áldozása” című nevezetes festményének másolata (*V. Camuccini*, 4. kép). Az eredetit a „műkincsgyűjtő” Napóleon a Louvreba vitette, és onnan a Vatikáni Képtárba került vissza. Mozaikmásolata a Szt. Péter-bazilika Szt. Jeromos-oltára felett látható. A

2. kép. A templom alaprajza

szentélytől balra lévő, elliptikus kupolájú, díszes Antamoro-kápolna *Filippo Juvarra* építész egyetlen római munkája (1710, 5. kép). Oltárán Néri Szt. Fülöp fehér márványszobra (*Pierre Le Gros*-tól), amelyet a mögötte lévő sárga üvegablakon beáradó fény hatásosan kiemel.

3. kép. A Spada-kápolna

4. kép. A főoltár képe

5. kép. Az Antamoro-kápolna